

การ

พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก

เพ็ญพิชชา ใจยอด ^{1*}ธาริตา สกลภัทรสกุล ²พันธกานต์ ทรงบุญรอด ³พัชรกฤษฎี เนื้อไม้ ⁴สถิรพร เขาวนชัย ⁵

รับบทความ: 17 พฤษภาคม 2566 แก้ไขบทความ: 10 มิถุนายน 2566 ตอบรับบทความ: 17 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

รัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้กำหนดให้จังหวัดตากเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เป็นส่วนหนึ่งของแผนที่นำทางการเตรียมความพร้อมของไทยในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หน่วยงานทุกภาคส่วนจึงต้องดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ต่าง ๆ มีการเตรียมการและเตรียมความพร้อม โดยเฉพาะภาคการศึกษาที่มีส่วนสำคัญในการเตรียมกำลังคนให้สอดคล้องต่อการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ อันจะส่งผลถึงการพัฒนาประเทศ (อรพรรณ ฤทธิ์มั่น และบัลลังก์ โรหิตเสถียร, 2559) หน่วยงานทางศึกษามีการจัดการศึกษาเตรียมความพร้อมในการผลิตกำลังคนเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน สถานศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นจังหวัดตาก ตามแนวทาง 4 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาสภาพและความต้องการในพื้นที่ตามกรอบแนวคิด 4 Flagships การพัฒนาหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น และการประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการศึกษาแบบเชื่อมโยงบูรณาการ โดยมีแผนการจัดการศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับบริบทความต้องการและศักยภาพของชุมชน ประชาชนในจังหวัดตากจะได้รับการศึกษา โดยใช้อาชีพเป็นตัวตั้งอย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของเขตเศรษฐกิจพิเศษ เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และการประกอบอาชีพของตนเองในอนาคต

คำสำคัญ: หลักสูตรท้องถิ่น จังหวัดตาก เขตเศรษฐกิจพิเศษ

¹⁻⁴ นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

* อีเมล: salaoil22866@gmail.com

⁵ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Development of Local Curriculum to Support the Special Economic Zone of Tak Province

เพ็ญพิชชา ใจยอด¹

Tharida Sakolpattarasakhun²

Phanthakan Songboonrod³

Phatcharakit Nuamai⁴

Sathiraporn Chaowachai⁵

Abstract

The National Council for Peace and Order (NCPO) classified Tak Province as a special economic zone this was the part of road map to ASEAN Economic Community. Therefore, there must be preparation in terms of manpower in accordance with the development of the Special Economic Development Zone and the demand of the area. Therefore, educational institutions have developed local curriculum to support the special economic zones. In the production of manpower to respond to the demands of the labor market according to a 4-step approach for example the study of conditions and needs in the area according to the concept of 4Flagships Curriculum development, Local curriculum Trial to study the learning achievement of learners taking local curriculum and evaluation of local curriculum trials to bring the results to improve into a local curriculum. People in Tak Province will be educated using quality occupations in accordance with the requirements of the Special Economic Zones. Educational institutions have an administrative system. Integrated linkage education management. There are educational management plans and local curriculum that are in accordance with the context of the needs and potential of the community, so that people in Tak can learn meaningful then able to apply knowledge in real life, learn how to seek knowledge analytical method synthesize information for making decisions that are suitable for their own lifestyles and careers in the future.

Keywords: Local Curriculum, Tak Province, Special Economic Zone

¹⁻⁴ Student of Faculty of Education, Naresuan University

* Email: salaoil22866@gmail.com

⁵ Assistant Professor, Dr., Faculty of Education, Naresuan University

บทนำ

คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ได้มีมติเห็นชอบให้มีการเตรียมการ ด้านการศึกษา ในการสร้างคนเพื่อรองรับการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 10 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก มุกดาหาร สระแก้ว สงขลา ตราด หนองคาย นราธิวาส เชียงราย นครพนม และจังหวัดกาญจนบุรี โดยจัดการศึกษาและฝึกอาชีพให้กับเด็กและเยาวชนอย่างทั่วถึงเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาตามบริบทแต่ละพื้นที่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ด้วยจังหวัดตากถูกกำหนดให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจภายใต้ต้นนโยบายรัฐบาลและอยู่ในยุทธศาสตร์สำคัญของเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจ ประกอบกับสภาพภูมิประเทศเป็นป่าไม้และขุนเขา มีชายแดน ติดกับประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ระหว่างการพัฒนา จึงเป็นโอกาสสำคัญที่ได้ความคิดในการกำหนดทิศและเป้าหมาย การขับเคลื่อนเขตเศรษฐกิจพิเศษและแนวทางการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้มีการกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ โดยใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลายเป็นตัวนำในการพัฒนาอันเป็นการนำมาซึ่งการลงทุนและการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เฉพาะและพื้นที่ใกล้เคียง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก, 2565: 1) สอดคล้องกับ (ร่าง) แผนแม่บทการจัดทำแผนพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ภายใต้การบริหารจัดการ 9 อำเภอของจังหวัดตาก ซึ่งได้จัดพื้นที่จังหวัดตากและเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ภายใต้การวิเคราะห์จากสภาพพื้นฐานโครงสร้างที่มีอยู่เดิมครอบคลุม ด้านเศรษฐกิจการค้าชายแดน การลงทุน อุตสาหกรรม การศึกษา สาธารณสุข แรงงาน การคมนาคม สาธารณูปโภค ตลอดจนการเมืองของประเทศเพื่อนบ้าน ให้สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติ ภูมิประเทศ สังคมและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดตากที่เหมาะสม ด้วยการแสดงภาพพื้นที่อนาคตและความเป็นไปได้ภายใต้กรอบแนวคิด 4 Flagships (สำนักงานจังหวัดตาก, 2559) แบ่งเป็น 4 พื้นที่ ดังนี้

ภาพที่ 1 พื้นที่ Tak Forum 4 Flagships

Flagship A พื้นที่อำเภอแม่สอด เป็นเมืองท่าการค้าระหว่างประเทศ ประสานงานบ้านพี่เมืองน้องแม่สอด-เมียวดี มีจุดเน้นการให้บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ของการประกอบกิจการอุตสาหกรรมที่ เน้นการใช้แรงงานแบบเข้มข้น

Flagship B พื้นที่อำเภอเมืองตาก บ้านตากและวังเจ้า เป็นเมืองศูนย์กลางการค้าบนระเบียงเศรษฐกิจ (East-West Economic Corridor and North-South Economic Corridor) มีจุดเน้นการพัฒนาที่อยู่อาศัย สถานที่และแหล่งสินค้าการ หน่วยราชการ แหล่งธุรกรรม การเงินและส่งเสริมการค้าแบบ B2B (การค้าโดยตรงระหว่างธุรกิจกับธุรกิจ) และ B2C (การค้าโดยตรงจาก ธุรกิจสู่ลูกค้าโดยไม่ผ่านคนกลาง) และ อุตสาหกรรม การซ่อมบำรุง

Flagship C พื้นที่อำเภอพบพระ แม่ระมาด ท่าสองยางและสามเงา เป็นเมืองเกษตรปลอดภัยเกษตรอินทรีย์ จุดเน้นพัฒนาเทคโนโลยี การผลิต ตลาดกลางการค้าส่งสินค้าเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ครบวงจร การจัดการอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตร

Flagship D พื้นที่อำเภออุ้มผาง เป็นเมืองแห่งสุขภาพและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จุดเน้นคือการรองรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ผจญภัย และรักษ์สุขภาพ รวมถึงวัฒนธรรม อาหาร ชาติพันธุ์ วิถีชีวิต และ อุตสาหกรรม ภาคบริการ สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่มีรายได้สูง

อีกทั้งการจัดการศึกษาในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดชายแดน มีข้อค้นพบที่สำคัญ ดังนี้ ประเด็นที่ 1 การจัดการศึกษายังขึ้นอยู่กับสถานศึกษาเป็นหลักและสถานศึกษามีข้อจำกัดด้านทรัพยากร ประสพการณ์ ความเชี่ยวชาญ และเครือข่าย รวมถึงภาระงานที่ต้องทำเป็นประจำ จึงไม่สามารถพัฒนาบุคลากรของตนเองให้มีความเชี่ยวชาญได้ในทุกด้าน ส่งผลให้ไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานของจังหวัดได้ สถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา มักจะเป็นการจัดการศึกษาร่วมกับสถานประกอบการ สถานศึกษาอื่น และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาช่วยในการจัดการศึกษาตามความพร้อมของแต่ละภาคส่วน ประเด็นที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ส่วนหนึ่งยังไม่ทราบถึงทิศทางของพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษว่าจะพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างไรจึงทำให้ไม่สามารถเตรียมตัวรับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้ ประเด็นที่ 3 ทักษะคติของผู้ปกครองและผู้เรียน บางส่วนยังให้ความสำคัญกับการเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย ทักษะคติที่มองว่าการศึกษาเพื่ออาชีพเป็นทางเลือกรองหากไม่สามารถเข้ามหาวิทยาลัยได้โดยไม่ได้มีข้อมูลเพียงพอว่าตลาดแรงงานในจังหวัดมีความต้องการแรงงานระดับใด สาขาใดบ้าง ทำให้สถานศึกษาจะมีการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพก็อาจไม่ได้รับความสนใจหรือร่วมมือจากผู้ปกครองและผู้เรียน นอกจากนี้แล้ว การศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัยนอกพื้นที่ยังทำให้จังหวัดสูญเสียแรงงานรุ่นใหม่ จึงส่งผลต่อการขาดแคลนแรงงานได้หากมีการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ประเด็นที่ 4 สถานประกอบการในพื้นที่ไม่มี

ความพร้อมในการร่วมจัดการเรียนการสอน ผู้ที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนยังขาดทักษะในการจัดการเรียนรู้ จึงไม่สามารถจัดการเรียนรู้ให้กับผู้ที่เข้ามาฝึกงานในสถานประกอบการได้อย่าง

เต็มที่ อีกทั้งสถานประกอบการส่วนใหญ่ในพื้นที่เหล่านี้เป็นสถานประกอบการขนาดเล็ก จึงมีบุคลากรไม่เพียงพอที่จะจัดสรรมาช่วยจัดการเรียนรู้ ประกอบกับลักษณะของสถานประกอบการยังไม่ได้มีความซับซ้อนมาก ทักษะที่เรียนรู้จึงไม่มากนัก อาจไม่เพียงพอสำหรับการผลิตกำลังคนเพื่อรองรับงานที่จะมาพร้อมกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ ประเด็นที่ 5 สถานศึกษายังไม่มีเกณฑ์การประเมินความสำเร็จในการจัดการศึกษาสำหรับพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เนื่องจากภาพอนาคตของจังหวัดยังไม่ชัดเจน ทั้งในด้านเศรษฐกิจภาพรวม และความต้องการตลาดแรงงาน ประกอบกับการประเมินความสำเร็จของทักษะในการทำงานมีวิธีการคิดและการประเมินที่แตกต่างจากผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ (เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว, 2564) ประกอบกับแผนพัฒนาจังหวัดตาก พ.ศ.2566 – 2570 ได้สรุปปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ด้านการศึกษา พบว่าจังหวัดประสบปัญหาการขาดแคลนนักศึกษาสายวิชาชีพ และแรงงานที่มีทักษะฝีมือได้มาตรฐาน จึงมีความต้องการให้แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการสนับสนุนให้มีการเรียนการสอน เช่น ในหลักสูตรทวิศึกษา หลักสูตรพัฒนาทักษะฝีมือการอาชีพ และหลักสูตรการท่องเที่ยวและบริการ จากงานวิจัยของนภวรรณ สายเขียว (2564: 537-547) ได้ศึกษาสภาพและแนวโน้มการใช้หลักสูตรท้องถิ่นของครูสังคมศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดตาก พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดตากมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มการใช้หลักสูตรท้องถิ่น โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยบริบทที่เอื้ออำนวย สถานศึกษามีหลักสูตรท้องถิ่นแต่ไม่ได้นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและไม่ได้ให้ความสำคัญกับหลักสูตรท้องถิ่น ด้านปัจจัยส่วนบุคคล สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากร ได้รับความรู้สามารถพัฒนาตนเองเพื่อนำความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม ในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา ด้านปัจจัยเสริมและผลักดันสถานศึกษาจัดเนื้อหาสาระในหลักสูตรท้องถิ่นให้มีการสอดแทรกความรู้ทักษะ

ทางวิชาชีพด้าน ต่าง ๆ

ดังนั้นหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในจังหวัดตากต้องมีการผลิตและพัฒนากำลังคน พัฒนาหลักสูตรทั้งระยะสั้น หรือระยะยาว เตรียมคนตามความต้องการในด้านต่าง ๆ ของพื้นที่เพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษตากตามแผนแม่บทพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก สถานศึกษามีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลในพื้นที่ของตนเองด้านความต้องการ ความจำเป็นและปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง นโยบายทางการศึกษาของรัฐ ความต้องการของผู้เรียน ตลอดจนวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสภาพของบริบทสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นเพราะผู้เรียนรู้เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นของตนเองเพิ่มเติมจากเนื้อหาสาระในหลักสูตรแกนกลาง ทั้งนี้จะทำให้ผู้เรียนสามารถปรับสภาพให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบกับการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นของตน โดยนำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับไปพัฒนาท้องถิ่น อีกทั้งสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขรวมทั้งเกิดความรู้สึกรัก เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองและรู้สึกภูมิใจชอบในการมีส่วนร่วมเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่นของตน (ชนันท ชาติทอง, 2550: 150-151)

หลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นจากสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น หรือสร้างจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปรับให้เข้ากับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน (ฉันท ชาติทอง, 2550) ซึ่งมีความแตกต่างกันเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวของตนเอง เศรษฐกิจ อาชีพและสังคม ตลอดทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง ทั้งสามารถนำประสบการณ์นั้นมาพัฒนาความเป็นอยู่ในชีวิต อาชีพและสังคมให้ดียิ่งขึ้น (กาญจนา บุญส่ง และนิภา เพชรสม, 2556) ลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่นมีลักษณะดังต่อไปนี้ (กองพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2543)

1) เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองความหลากหลายของปัญหา มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับเพศวัย มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด และทักษะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจริงจนเกิดทักษะและสามารถนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นได้อย่างเหมาะสม

2) เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของตนเองเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ท้องถิ่นตนเอง เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับชีวิตจริง และการทำงาน รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตนมีการส่งเสริมให้ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

3) เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริง และมุ่งเน้นการเรียนรู้อย่างบูรณาการ โดยผู้เรียนเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูจะเป็นผู้คอยให้คำแนะนำให้คำปรึกษา และช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน อันจะนำไปสู่การคิดเป็น ทำเป็น และแก้ไขปัญหาได้

4) เป็นหลักสูตรที่สามารถพัฒนาได้ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

5) เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีคุณภาพของสังคมในด้านศีลธรรม จริยธรรมและการดำรงไว้ซึ่งสังคมประชาธิปไตย การรักษาสิ่งแวดล้อม เกิดศรัทธาเชื่อมั่นในภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนและของประเทศชาติ

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

หากสถานศึกษาต้องการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นของตนเอง จึงต้องมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้คุณภาพ มีนักวิชาการได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้

เมธาวี จำเนียร (2564) เสนอแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในแง่มุมการสื่อสาร เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้เป็นเครื่องมือหนึ่งของการสื่อสารของชุมชน โดยเฉพาะการเป็นสื่อกลางในการสื่อสารศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกชั้นตอนตั้งแต่การออกแบบและประเมินผลรูปแบบในการพัฒนาหลักสูตร โดยเริ่มต้นจาก 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตร การวิเคราะห์สำรวจสภาพปัญหา ความต้องการและความจำเป็นใน การสร้างหลักสูตร 2) การพัฒนาหลักสูตร โดยการนำข้อมูลพื้นฐานจากการสำรวจสภาพปัญหาความ

ต้องการและความจำเป็นมากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กำหนดเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินในหลักสูตรหรือกำหนดองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อให้ได้ร่างหลักสูตรตามองค์ประกอบของหลักสูตรที่จำเป็นในแต่ละหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยการทดลองหลักสูตรจะอาศัยวิธีการออกแบบต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่ได้เกิดจากหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น 4) การประเมินหลักสูตร เพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมเพียงใด โดยอาศัยวิธีการประเมินตามแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ของการประเมินพร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์ขึ้นก่อนมีการนำหลักสูตรไปใช้

รติ จิรนิติชัย และยศวีร์ สายฟ้า (2562) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ควรมีขั้นตอนดังนี้

1) การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 2) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 3) การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่น 4) กำหนดเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่น 5) การกำหนดเวลาเรียน โดยยึดลักษณะรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ว่าเป็นการสร้างรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่หรือการบูรณาการเข้ากับ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง 6) การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ 7) การกำหนดวิธีและเกณฑ์การวัดและประเมินผล 8) การจัดทำเอกสารหลักสูตร 9) การตรวจสอบคุณภาพก่อนการนำไปใช้ 10) การเสนอขออนุมัติใช้หลักสูตรท้องถิ่น 11) การนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และคณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นควรมีการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรท้องถิ่น 12) การประเมินหลักสูตรท้องถิ่น ควรมีการประเมินก่อนการใช้หลักสูตร ระหว่างการใช้หลักสูตร และหลังการใช้หลักสูตร 13) การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

เดือนเพ็ญพร ชัยภักดี (2559) ได้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นไหม ดำเนินการในลักษณะของการประยุกต์การวิจัยและพัฒนาโดยอาศัยกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของทาบา (Taba) แล้วกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งกำหนด 2 ระยะ โดยระยะที่ 1 มี 1) ขั้นตอน คือ การศึกษาและสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 มี 3 ขั้นตอน 1) การพัฒนาและประเมินคุณภาพ 2) การทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น 3) การประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น

กาญจนา บุญส่ง และนิภา เพชรสม (2556) ได้เสนอแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจาก สถานศึกษาต้องพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นมา 1 ชุด และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น คณะกรรมการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นจะต้องดำเนินงานตามขั้นตอน ดังนี้ (1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของชุมชน ปัญหาและสิ่งที่ควรพัฒนา (2) ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และจุดเน้นของสถานศึกษา (3) ศึกษาวิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น (4) นำผลจากการศึกษาข้อ 1-3 มาจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น (5) จัดทำเนื้อหาสาระหรือโครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น โดยการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด จัดทำคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

สรุปได้ว่า แนวทางพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้โดยสถานศึกษาเปิดโอกาสผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ได้ร่วมกันพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยเริ่มต้นจากศึกษาสภาพและความต้องการในพื้นที่ นำข้อมูลสารสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์จัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นและประเมินคุณภาพ นำหลักสูตรไปทดลองใช้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ประเมินหลักสูตร และปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรท้องถิ่นที่มีความสมบูรณ์

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก

บริบทของพื้นที่จังหวัดตาก ตั้งอยู่พื้นที่ชายแดนที่มีเขตติดต่อประเทศเพื่อนบ้าน มีการติดต่อค้าขายมีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมและภาษา ซึ่งเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ การจัดการเรียนรู้สู่สมรรถนะด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากจึงต้องขับเคลื่อนไปด้วยกัน เน้นไปใช้จริงกับผู้เรียน จะเป็นการสร้างทักษะทางอาชีพ และความต้องการของผู้เรียน (วรวิทย์ เนื่อนิม, 2565) ดังนั้นสถานศึกษาที่จัดตั้งอยู่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากจึงต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลในพื้นที่ตั้งของตนเองด้านความต้องการ ความจำเป็นและปัญหาทางสังคมเศรษฐกิจการเมืองและการปกครอง ตลอดจนนโยบายทางการศึกษาของรัฐ ความต้องการของผู้เรียน ตลอดจนวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาที่มีอยู่เดิม เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับสภาพและบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ตลอดจนปลูกฝังนิสัยที่ดีงามเพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดี

สถานศึกษามีการพิจารณากรอบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน ดังนี้ด้านความรู้และทักษะ ด้านเจตคติ ด้านคุณธรรม ด้านภาษา ด้านทักษะอาชีพ และด้านภูมิคุ้มกัน (โรงเรียนชุมพลโพธิ์พิสัย, 2560) หลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาและหลักสูตรแกนกลางของสถานศึกษาในจังหวัดตากจึงต้องมีความสอดคล้องกับเศรษฐกิจ อาชีพ ภาษา และวัฒนธรรม รวมทั้งด้านเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพสำคัญในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก โดยมีแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ผังแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและความต้องการในพื้นที่ สถานศึกษาทำการศึกษาสภาพบริบทและสังคมของผู้เรียนและความต้องการการพัฒนาอาชีพของชุมชนตามกรอบแนวคิด 4 Flagships (สำนักงานจังหวัดตาก, 2564) ได้แก่

พื้นที่ A: เมืองทำการค้าชายแดน Mae Sot land pot (อำเภอแม่สอด) ด้านการค้าระหว่างประเทศ การจัดการธุรกิจค้าปลีก การเงินและการธนาคาร อาชีพเกี่ยวกับการออกแบบสารสนเทศ การจัดการการตลาด ธุรกิจ SMEs ด้านการต้อนรับ บริการ และความบันเทิง ศิลปะประยุกต์ งานด้านการผลิตสื่อ การจัดงาน(Organizer) การออกแบบผลิตภัณฑ์ สถาปัตยกรรม มัณฑนากร งานด้านคหกรรม อาหาร ภัตตาคาร งานด้านการโรงแรม การบริการ ธุรกิจ การจัดอีเวนต์ และการประชุม (MICE) ด้านการแพทย์ สาธารณสุข และการดูแลสุขภาพ เวชศาสตร์ครอบครัว เวชศาสตร์ชุมชน

พื้นที่ B: เมืองศูนย์กลางการค้าการลงทุน เมืองการค้าสี่แยกอินโดจีน (อำเภอเมืองตาก บ้านตาก วังเจ้า) E-W & N-S Trade Intersection ด้านโลจิสติกส์ อาชีพเกี่ยวกับการกระจายสินค้า การจัดการคลังสินค้า การบริการและซ่อมบำรุงระบบราง การบริการและซ่อมบำรุงระบบยานยนต์ ขนส่งขนาดใหญ่ ด้านวิศวกรรมพลังงานทดแทน วิศวกรรมอุโมงค์ สะพาน วิศวกรรมแหล่งป่า เครื่องจักรกลเพื่อการเกษตร ด้านวิทยาศาสตร์อาหาร ผลิตภัณฑ์แปรรูปการเกษตร ด้านปศุสัตว์ และการแปรรูปเนื้อสัตว์

พื้นที่ C: เมืองเกษตรอินทรีย์ Organic Agriculture City (อำเภอพบพระ แม่ระมาด ท่าสองยาง สามเงา) ด้านอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ ด้านเกษตรอัจฉริยะ (Smart farm) ด้านการพัฒนาพันธุ์พืช ด้านเกษตรพื้นที่สูงด้านเทคโนโลยีการเกษตร

พื้นที่ D: เมืองอารยธรรมแห่งขุนเขา เมืองแห่งสุขภาพและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (อำเภออัมพาง)
Civilized City in the Mountains ด้านธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ และวัฒนธรรม อาชีพเกี่ยวกับงาน
บริการด้านภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ จีน เมียนมาร์) การจัดการการท่องเที่ยวและบริการที่พัก Home stay
Guesthouse Boutique Hotel Resort & Spa ด้านสุขภาพ การแพทย์ทางเลือก และสมุนไพร การดูแลสุขภาพ
สุขภาพผู้สูงอายุ และการฟื้นฟูผู้ป่วย

ในการศึกษาสภาพและความต้องการในพื้นที่นั้นอาจเก็บข้อมูลในลักษณะทั่วไปโดยภาพรวมก่อนและ
มีการดำเนินการเก็บข้อมูลแบบเชิงลึก โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
จากนั้นจึงมารวมความคิดเห็นจากแกนนำชุมชน หรือคณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ประกอบการ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยการนำข้อมูลพื้นฐาน จากการสำรวจศึกษาสภาพและ
ความต้องการในพื้นที่ มากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กำหนดเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
การวัดและประเมินในหลักสูตร สถานศึกษาสามารถบูรณาการรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ
ให้อยู่ในหลักสูตรสถานศึกษาโดยไม่ต้องแยกหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นออกจากกัน เนื่องจาก
เจตนารมณ์ในการกระจายอำนาจให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้หลักสูตรมีความสอดคล้อง
กับสภาพและความต้องการของพื้นที่ โดยสามารถออกแบบหลักสูตรได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

1) รายวิชาพื้นฐาน การจัดการเรียนรู้ในสิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นสามารถสอดแทรกเข้าไป
ไปในรายวิชาพื้นฐานทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1.1) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์โดยเน้นการ
อ่านออกและการเขียนได้ เน้นทักษะการเขียนและการพูดสื่อสาร เช่น การเขียนโน้มน้าว การเขียน
ประชาสัมพันธ์ การพูดสื่อสาร การพูดโน้มน้าวใจ เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์สินค้าในสื่อต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์
โรงเรียน, Facebook Fanpage, Tiktok ศึกษาภาษาและวรรณกรรมประจำถิ่นของตนเอง

1.2) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการพูด การฟังและการ
เขียนสื่อสารภาษาต่างประเทศ คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาพม่า และภาษาจีน (สายการเรียนศิลป์ภาษา) เพื่อ
รองรับอาชีพเกี่ยวกับงานบริการด้านภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ จีน เมียนมาร์) การจัดการการท่องเที่ยวและ
บริการ

1.3) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างนวัตกรรม
และพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ผ่านกระบวนการ STEM ฝึกทักษะอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิงนวัตกรรม
(Creativity and Innovation) โครงการวิทยาศาสตร์ เกษตรอัจฉริยะ (Smart farm) หรือ
เทคโนโลยีการเกษตร การศึกษาพันธุ์พืช หรือเกษตรพื้นที่สูง

1.4) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ มีทักษะในการคำนวณ (Arithmetic) การวิเคราะห์นำเสนอ
ข้อมูลทางสถิติ การจัดทำรายรับรายจ่าย

1.5) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จัดการเรียนรู้ที่เน้นการศึกษาบริบทชุมชน ความเข้าใจในความแตกต่างของวัฒนธรรมและกระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural understanding) การวิเคราะห์ความต้องการของตลาดในรายวิชาเศรษฐศาสตร์ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมมีคุณธรรม และมีระเบียบวินัย (Compassion) สาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ ศึกษาสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศจังหวัดตาก ที่ตั้ง อาณาเขต ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับวิถีการดำเนินชีวิต

1.6) กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา จัดการเรียนรู้ที่นำเสนอข้อมูลทางโภชนาการของผลิตภัณฑ์อาหาร ด้านสุขภาพ การแพทย์ทางเลือก และสมุนไพร การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ และการฟื้นฟูผู้ป่วย

1.7) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ฝึกทักษะอาชีพ การแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์ การบริการและซ่อมบำรุงระบบยานยนต์ งานด้านการโรงแรม การบริการ ธุรกิจ

1.8) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ด้านความบันเทิง ศิลปะประยุกต์ สถาปัตยกรรม มัณฑนากร

2) รายวิชาเพิ่มเติม หากสถานศึกษาพิจารณาว่ามีสิ่งสำคัญที่ต้องการเน้นสามารถเปิดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม เช่น รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษตาก (English for Tak SEZs) รายวิชามัคคุเทศก์น้อย รายวิชาพม่าเพื่อการสื่อสาร รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว รายวิชางานธุรกิจออนไลน์ รายวิชาเครื่องเรือนไม้ รายวิชาอาหารพื้นเมืองแม่สอด

3) กิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน มีการเสริมทักษะด้านต่าง ๆ ตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน เช่น ชุมนุมเกี่ยวกับผู้ผลิต มีการจัดกิจกรรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรของชุมชน เพื่อนำมาสร้างรายได้ เช่น ชุมนุมแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร ชุมนุมผลิตภัณฑ์ชุมชนทำมือ (Handmade) เพื่อฝึกเป็นผู้ผลิตสินค้า ชุมนุมเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ เป็นฝ่ายออกแบบ บรรจุภัณฑ์ ตราสินค้า เช่น ชุมนุมคอมพิวเตอร์ กราฟิก ชุมนุมศิลปะ ชุมนุมถ่ายภาพ ชุมนุมที่เกี่ยวข้องกับทักษะการสื่อสาร การพูดนำเสนอขายสินค้าและการเขียนประชาสัมพันธ์ เช่น ชุมนุมมัคคุเทศก์ ชุมนุมข่าวสารชายแดน กิจกรรมเปิดบ้าน โดยการเปิดตลาดจำหน่ายสินค้า ชุมนุมที่เกี่ยวข้องการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เป็นกิจกรรมที่เชิญผู้มีความรู้หรือปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาเป็นวิทยากรในการแปรรูปอาหาร หรือเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการแปรรูปอาหารภายในชุมชนของตนเอง มุ่งเน้นการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของนักเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จริง จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการขายสินค้า การตลาด การขายสินค้าออนไลน์จากผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์จริงจากผู้ประกอบธุรกิจขนาดย่อม และผู้ประกอบการขนาดใหญ่ เพื่อให้นักเรียนเกิดความคิดเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ได้เรียนรู้และสิ่งที่ได้พบตามประสบการณ์จริง

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษ การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรที่พัฒนาแล้วในขั้นตอนที่ 2 มาทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยทดลอง 2 ส่วน ได้แก่

1) การศึกษานำร่อง (Pilot study) เป็นการดำเนินการทดลองใช้หลักสูตร เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตร ความเป็นไปได้ของการใช้หลักสูตรในสถานการณ์จริง เพื่อหาข้อบกพร่องและปัญหาอุปสรรคในการนำหลักสูตรไปทดลองใช้แล้วนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขให้สามารถใช้หลักสูตรในการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การทดลองใช้หลักสูตร (Field study) เป็นการนำหลักสูตรที่ปรับปรุงจากการศึกษานำร่องไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตร (กฤษียากร เตชะปิยะพร, 2552) มีรายละเอียดในการดำเนินการดังนี้

2.1) กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองใช้หลักสูตร

2.2) กำหนดแบบแผนการทดลอง เช่น รูปแบบการทดลองแบบหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One-group pretest-posttest design)

2.3) เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ เอกสารและสื่อ เช่น เตรียมเอกสารประกอบการสอน ประกอบด้วย หลักสูตร ใบงาน ใบความรู้แบบประเมิน เครื่องมือที่ใช้ประเมินผลการใช้หลักสูตร ประกอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินผลงานนักเรียน แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนหลังเรียน

2.4) ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตร มีกระบวนการดำเนินงานเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การปฐมนิเทศ สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ 2 การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ระยะที่ 3 การวัดและประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น มีการวิเคราะห์ข้อมูลประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษ ประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมและประเมินผลงานผู้เรียน ด้านทักษะการปฏิบัติและกระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เป็นกระบวนการตรวจสอบผลที่เกิดจากการทดลองใช้หลักสูตรทุกขั้นตอน ทั้งก่อนการใช้หลักสูตร ระหว่างการใช้หลักสูตร และหลังการใช้หลักสูตร โดยสถานศึกษาการนำผลจากการประเมินหลักสูตรจากเครื่องมือต่าง ๆ ที่ได้มาจากการประเมินและสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ประชาชนชาวบ้านและผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนนำข้อมูลจากการจัดประชุมสัมมนาผลการใช้หลักสูตร การออกแบบการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนมาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขรายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตร จนได้หลักสูตรหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษที่สมบูรณ์ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป (กฤษียากร เตชะปิยะพร, 2552)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาบูรณาการเชิงพื้นที่ตาม 4 Flagships แก่คนในจังหวัดตากโดยใช้อาชีพเป็นตัวตั้งที่มีคุณภาพมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการกำลังคนของจังหวัดและเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก สถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการวิเคราะห์ผู้เรียน ตลอดจนสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในท้องถิ่น เพื่อนำผลการวิเคราะห์มาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษา ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารภาษาต่างประเทศเพื่อการประกอบอาชีพและพัฒนาสร้างคุณธรรมจริยธรรม ภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างทั่วถึงตลอดเวลา ควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิที่จะให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ในทุกกระบวนการ ตั้งแต่การศึกษาสภาพและความต้องการในพื้นที่เพื่อออกแบบหลักสูตร การวางแผน การทดลองนำไปใช้ในการเรียนการสอน และการประเมินผลเพื่อปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้จริง ให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น และให้ความสำคัญจัดทำและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาให้เหมาะสมกับความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ สังคม และวัฒนธรรมในจังหวัดตาก เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนในจังหวัดตากให้เห็นความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่น และใช้หลักสูตรท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ ผลิตคนตามความต้องการของตลาดแรงงาน การนำความรู้ไปเผยแพร่สู่ท้องถิ่น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตากให้ทัดเทียมกับพื้นที่อื่น ๆ

บรรณานุกรม

- กฤษิยากร เตชะปิยะพร. (2552). *วิจัยและพัฒนา วารสารอบรมหลักสูตรการวิจัยและพัฒนางานวิชาการ (R&D)*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2543). *คู่มือการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นฉบับปรับปรุง*. โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- กาญจนา บุญส่ง และนิภา เพชรสม. (2556). *ชุดฝึกอบรมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียน*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว. (2564). *การจัดการศึกษาในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ*. สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. <https://repository.turac.tu.ac.th/handle/6626133120/1015>
- ฉันท ธาตุดอง. (2550). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น*. เพชรเกษมการพิมพ์.
- เดือนเพ็ญพร ชัยภักดี. (2559). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น*. วารสารวิจัย

- และพัฒนา มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 11(ฉบับพิเศษ), 173-182.
- นภวรรณ สายเขียว. (2564). สภาพและแนวโน้มการใช้หลักสูตรท้องถิ่นของครูสังคมศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดตาก. *วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก*, 7(1), 537-547.
- เมธาวี จำเนียร. (2564). หลักสูตรท้องถิ่นในแง่ของการสื่อสาร: เครื่องมือการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 8(4), 48-58.
- รติ จิรนิติชัย และยศวีร์ สายฟ้า. (2562). การสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตรวิชัย*, 11(2), 457-471.
- โรงเรียนชุมพลโพธิ์ชัย. (2560). การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนชุมพลโพธิ์ชัย. โรงเรียนชุมพลโพธิ์ชัย.
- วรวิทย์ เนื่อนม. (2565). ดร.เกศทิพย์ ศุภวานิช รองเลขาธิการ กพฐ. ลงพื้นที่ตรวจเยี่ยม สพม.ตาก. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก. <http://www.secondarytak.go.th/?p=15726>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก. (2565). *รักษ์ตาก (TAK Province Chang for Good) หลักสูตรการศึกษาเพื่อการพัฒนาผู้เรียนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษตาก (TAK for SDGs)*. <http://www.secondarytak.go.th/>.
- สำนักงานจังหวัดตาก. (2564). *ร่างแผนแม่บทพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก*. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด. <https://maesot.kpru.ac.th/wp-content/uploads/2018/05/>
- _____. (2565). *แผนพัฒนาจังหวัดตาก (พ.ศ. 2566-2570)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด. <https://maesot.kpru.ac.th/wp-content/uploads/2021/11>
- อรพรรณ ฤทธิ์มั่น และบัลลังก์ โรหิตเสถียร. (2559). *การศึกษาในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน*. <https://www.moe.go.th>.